

A
CSENDŐRSÉGI
♦ ♦ LAPOK ♦ ♦
KÖNYVTÁRA

9.

BŰNÜGYI APRÓSÁGOK I.

Híven,
Becsülettel,
Vitézül.

*Mi sohsem pihenünk . . .
Haladunk éj s nappal a bűnök után
És eléjük megyünk — szüntelenül
És akkor is látnak a falvak, mezők,
Ha lény, lárma, ima s minden elült . . .*

*Előttünk zászló leng : a becsületé.
Babér övezi és cserlevél zöldje,
És hószin selymén kakastoll ragyog!*

BŰNÜGYI APRÓSÁGOK

ÖSSZEÁLLITVA

A CSENDŐRSÉGI LAPOKBAN KÖZÖLT
CIKKEKBŐL

A CSENDŐRSÉGI LAPOK KIADÁSA
1941.

FELELŐS: BESENYŐI BEÖTHY KÁLMÁN ALEZREDES

BŰNÜGYI APRÓSÁGOK

I.

Előszó.

A Csendőrségi Lapok könyvtárának 9. és 10. kötete bűnügyi apróságok gyűjteménye, a bűnöző világból vett mozgóképszalag, bűnügyi híradó innen is, onnan is. Mindig érdekes, sokszor furcsa képecskék ezek, egyik-másik ritkaság, a következő megdöbbentő, és mind más és más.

Nemrégén megszavaztattuk a Csendőrségi Lapok olvasóit arra nézve, hogy a lap közleményei közül melyeket olvassák legszívesebben. A „bűnügyi apróságok“ sorozatunk a legtöbb szavazatot kapott cikkek között szerepelt. Nem csodálkoztunk ezen, hiszen az apróságok mindegyike valóban rendkívül érdekes, izgalmas eseteket tár elénk, amelyekben türelmetlenül, gyakran izgatottan keressük a megoldást, azt, hogy miként sikerül a bűnös nyomára jutni. Nem csodálkoztunk azért sem, mert olyan bűnözőket és olyan bűnöket ismertünk meg ezekben a kis történetekben, amelyek nem mindennapiak, a bűn elkövetési módjai felől meglevő ismereteinket pedig határozottan bővítve éreztük minden egyes eset elolvasása után.

Az apróságok között sok a külföldi eset. Megmondjuk: szándékosan vettünk a gyűjteménybe több ilyen esetet azért, hogy bajtársainkat a magyar viszonyoktól eltérő világba elvezessük és ezzel tájékozottságukat növeljük. Úgy gondoljuk, hogy ezzel ismét hasznos szolgál-

latot tettünk, hiszen a bűn és a bűnöző előtt nincs ország-határ és ha eddig nálunk nem történt volna valamelyik bűncselekmény, holnap már megtörténhetik s ha valamely bűncselekménynek elkövetési módja, eszköze eddig ismeretlen volt nálunk, holnap már szembekerülhetünk azzal.

Ahány bűn és bűnös, annyiféle a nyomozás. Ez az a tudomány, amelyet tökéletesen elsajátítani nem lehet, de amelyben előbbrejutni lehet. Az erre törekvés egyik eszköze ez a két kötet, amelyből — szórakozva — értékes ismeretekre tehetünk szert.

Ezeket a bűnügyi apróságokat a Csendőrségi Lapok részére Olchvály-Milvius Attila alezredes gyűjtötte össze a világ minden tájáról.

I. FEJEZET.

A MEGELŐZÉS SZOLGÁLATÁBAN

BŰNÜGYI TANÁCSADÓ INTÉZMÉNY.

Jóval kevesebb bűncselekmény, főleg lopás, betöréses lopás történne, ha a közönség óvatosabb volna és jobban vigyázna a javaira. A berlini rendőrség e térére a közönséget támogatja azáltal, hogy bűnügyi tanácsadót tart, akitől bárki megkaphatja a kellő útbaigazítást. A tanácsadónak kis múzeuma is van, ahol a legkülönbözőbb ravasz találmányok modelljeit állítják ki, amelyek mind a bűnözők munkájának megnehezítését és így a fokozott vagyonőrzés céljait szolgálják.

Itt sorakoznak egymás mellett a legkülönbözőbb ellenőrző órák, biztonsági zárok, villamos riasztó berendezések, pl. lábtörlő, amely csengőket, harangokat, szírenákat hoz működésbe, ha arra avatatlan rálép; az ablakon bemászó tolvaj ellen könnyfakasztó gázberendezés véd, egy másik kiállítási tárgy, a „biztonsági mellény“ a zsebtolvaj munkáját nehezíti meg, mert áldozatát csak akkor zsebelhetné ki, ha először a kabátját és a mellényt is lehúzná róla. Egy páncélkamrát a mesterségesen előidézett légnyomás biztosítja. Amint ugyanis a kamra ajtaját avatatlan kinyitja, vagy pl. a falba törést, a beáramló külső levegő megváltoztatja a légnyomást és ennek következtében olyan pokoli lárma támad, mintha a tűzoltóság robogna vészes csengetés, túlkölés közepette valami tűzvész színhelyére.

A tanácsadónak nagy választéka van a kirakattol-
vajok munkájának megnevezésére szolgáló mindenféle
elmés technikai védőberendezések is. Ezek természetesen
drágák, éppen ezért a kevésbé tehető kereskedőket ta-
nácsokkal látják el. Ilyenek pl.: a kirakatot üzletzárás
után kiüríteni vagy legalább is az értékeeseb tárgyakat
onnan bevenni; cipőből, harisnyából, kesztyűből mindig
csak egy bal, vagy jobb darabot tartani, sohasem egész
párokat; ruhákból nem szabad teljes öltönyöket a kira-
katba helyezni; értékeeseb tárgyakat mindig a kirakat
mélyén kell tartani és nem úgy, hogy azokat a tolvaj
az üveg betörése után, egyszerű benyúlással megkapa-
rithassa; az is védelem, ha üzletzárás után a kirakatot
kivilágítva hagyják; a kiállított tárgyak — ha lehet —
ne legyenek valódiak, vagy csupán utánzatok legyenek.
Így pl. az optikus szerelje ki a lencsék egy részét a
készülékekből, a fegyverkereskedő a zár belsőrészeit, a
rádiókereskedő üres dobozt helyezzen a kirakatába és a
csemegekereskedő sonka, sajt vagy szalámi utánzatok-
kal és vízzel telt cifra palackokkal töltse meg kirakatát.
Az is célszerű, hogy ha a kereskedő a kirakatba figyel-
meztető cédulát helyez el, hogy a kirakatban nincsen
érték (utánzatok stb.).

A kiállított tárgyak legérdekesebbike és egyben leg-
mulatságosabbika egy irattáska. Ez a darab a pénztszál-
lító bankszolgák vagyonvédelmét hivatott szolgálni. Az
irattáskában ugyanis szerkezet van elhelyezve, amely
ugyancsak a táskában levő autódudát szólaltat meg,
mihelyt a táska a titkot nem ismerő kezébe kerül. A
dudálás addig nem szűnik meg, amíg a táskán elhelye-
zett rejtett gombot meg nem nyomják. Mivel ezt a tol-
vaj nem ismeri, a bankszolga hóna alól kiragadott tás-
kával nem jut messzire, mert az olyan pokoli lármával
dudál, mint egy hatalmas túrakocsi.

Néhány év előtt a londoni Scotland-Yardon meg-
jelent egy vidéki baromfityényszűző és a bűnügyi osztá-
lyon hosszas mondókába kezdett, hogy a baromfi farm-
ján napirenden vannak a lopások. A tisztviselő türelmet-
lenül félbeszakította az atyafit, hogy panasza nem ide,
hanem a lakóhelye szerint illetékes vidéki rendőrséghez
tartozik. (A Scotland-Yard ugyanis csupán súlyos, bo-
nyolult bűncselekmények nyomozásánál nyújt a vidéki
rendőrségnek segítséget). A baromfityényszűző erre kije-
lentette, hogy ő nem panaszt jött tenni, neki a rendőr-
ségre egyáltalán nincs szüksége, mert a tolvajt saját
módszerével, önerejéből már el is csípte. Ő csak éppen
erről a módszerről szeretne beszélni, mert meggyőző-
dése szerint érdemes arra, hogy az a tolvajok keserűsége
közkinccsé váljon. A tisztviselő biztatására az atyafi
azután kitalált a módszerével. Elmondta, hogy ismeret-
len tolvaj állandóan lopkodta a friss tojáskészletét, amely
a farm egyik épületében a városba való beszállításra
várakozott. A lopások megakadályozására éber kutyákat
szertett be, buktatódrótokat helyezett el az épület körül,
figyelt, szóval mindent elkövetett, de a tolvajt nem tudta
leleplezni. Hosszas töprengés után nagyszerű ötlete tá-
madt. Fényképezőgépét rejtve, lesállásba helyezte. A gép
lencséje a tojásokkamra ajtajára volt beállítva. Az ajtót
zsineggel összekötötte a fényképezőgép kioldójával úgy,
hogy a gép az ajtó kinyitásakor felvételt készített. Az
ajtó becsukása azután két újabb zsinórt hozott műkö-
désbe. Az egyik zsinór az épület jobboldalán, a másik,
rövidebbel ezután, az épület baloldalán okozott valami
zörejt és egyidejűleg két újabb felvételt is oldott ki. A
tolvaj a zörejekre természetesen odafordította a fejét és
így a fényképezőgép a tolvajról mindkét oldalról készí-
tett felvételt. Ezt azért rendezte így be, mert hallomása
szerint, a rendőrség is három felvételt készít a bűnözők-

ről. Az elmés berendezés egyébként meghozta az eredményt, amelynél mindenestre a szerencse is szerepez jutott. A tolvaj ugyanis hajnalban, tehát olyankor jelentkezett, amikor világos volt. A három felvétel igen jól sikerült és kétségtelen bizonyítékot nyújtott a baromfi-tenyésztő jóbarátjának és egyben szomszédjának bűnössége mellett, akire eddig álmában sem mert volna gyanakodni.

IGAZOLTATÁSOKRÓL.

Ha igazoltatások alkalmával valakire nézve az a gyanú merül fel, hogy azonos valamely körözött egyénenél, úgy az illető tőle telhetőleg igyekszik a gyanút elhárítani magától. Hazudik, mesékkal áll elő, igazát hamis igazolványokkal igyekszik alátámasztani. De ha mindez nem használ, a legsekélyebb alkalmat sem hagyja kihasználtnak, hogy az igazoltató járőr kezeiből megugorják. Ez természetes is. A körözött egyén tudja, hogy mi vár rá, tehát nem is vehető tőle rossz néven, ha a következmények alól ki akar bújni. A mi dolgunk arról gondoskodni, hogy ez ne sikerüljön neki. Nem is gondolná azonban az ember, hogy a gyakorlatban ennek a homlokegyenest ellenkezője is előfordulhat. Pedig előfordult. Ime a példa rá.

A nemzetközi bűnügyi rendőrségi bizottság, „Internationale Öffentliche Sicherheit“ címen Wienben szakfolyóiratot ad ki, amely a nemzetközi körözéseket is közli. A csendőrségi hírközpont járattja a lapot, a nyomozólevelekben szereplő elfogandó nemzetközi bűnözőket nyilvántartásba veszi és felveszi őket a Nyomozókulcsba is. Így került bele — az említett lap 1935. évi 13. számából — a nyilvántartásba és a Nyomozókulcsba

egy Allen Harry (álnéven Miller James) nevű bűnöző, akit az Amerikai Egyesült Államok igazságügyi hatóságai kerestek, mert a washingtoni büntetőintézetből megszökött.

A rajkai őrök egyik szemfüles járőre 1937 február 15-én egy csavargót ért koldulásra tetten. A járőr elővette a Nyomozókulcsot és úgy találta, hogy a csavargó azonos a 18. sz. Nyomozókulcs 326. lapoldalán kiírt Allen Harryval. Midőn a járőr ezt a megállapítását a csavargó elé tárta, a csavargó vonakodás nélkül elismerte, hogy tényleg ő a keresett Miller James, aki New-Yorkban és Washingtonban 4 évig volt bezárva és onnan szökött meg. Csupán arra vonatkozólag tagadta meg a felvilágosítást, hogy miért csukták oda be. Az őrök az eredményt jelentette a hírközpontnak és meghagyást kért, hogy a fogollyal mit tegyen. Azt a meghagyást kapta, hogy fogja el és adja át a területileg illetékes kir. ügyészségnek. A hírközpont egyben távbeszélőn az amerikai követséget is értesítette.

Nosza, nagy volt az öröm mind az őrökön, mind a hírközpontnál. Végre egy szép, érdekes siker. A jó Allen Harry nemzetközi köröztetése dacára háborítatlanul áthajózott az Atlantióceánon, háborítatlanul végigcsavargta az európai földrész több országát, míg végre az éber magyar csendőrségnek sikerült elfogni. Az amerikai követségi titkár is igen elismerő, meleg szavakkal gratulált az eredményhez és közölte, hogy a foglyot valószínűleg ki fogják kérni és visszaszállítják Amerikába.

Az öröm nem sokáig tartott. A praktikus észjárású amerikai ugyanis először táviratilag közölte az ügyet a washingtoni igazságügyi hatósággal és magatartási utasításokat kért. Onnan az a válasz érkezett, hogy a börtönből megszökött Allen Harryt még 1936. évben odaát elfogták és azóta büntetését tölti. Most is a börtönben ül.

A Magyarországon elfogott ember tehát nem lehet azonos vele.

Mi történt itt? A minden hájjal megkent vén nemzetközi csavargó, látva, hogy őt Amerikából megszökött fegyencnek tartják, készségesen elvállalta ezt a szerepet, úgy okoskodván, hogy az Egyesült Államok költségén szépen áthajókézik Amerikába, ott majd úgysis kiderül, hogy nem ő az, akit keresnek.

A tanulság ebből az esetből az, hogy a személyazonosság megállapítására a legnagyobb gondot kell fordítani és a kételkedésnek — a csendőr elengedhetetlen tulajdonságának — akkor sem szabad szünetelnie, ha az igazoltatott készségesen vállalja, vagy erősítgeti azonoságát valamely körözött eggyénnel.

A BŰNCSELEKMÉNY LÁTSZATA.

A Szut. és a kriminalisztikai elmélet is azt tanítják, hogy bűncselekmény gyanúja esetén, először mindig a mi történt kérdésre kell választ keresni, vagyis megállapítani, hogy történt-e egyáltalán bűncselekmény, ha igen, milyen. Az alanyi rész tisztázásához, vagyis, hogy ki az elkövető, csak akkor nyúlhatunk, ha már tisztában vagyunk vele, hogy mi történt. Ha ez a sorrend elmarad, gyakran ártatlan embereket hurcolunk meg, vagy pedig a nyomozás legalább is helytelen irányba terelődik.

Németországban, Jéna városában egy 11 gyermekes családnak 7 év alatt 6 gyermeke halt meg, majdnem mindegyik arzénmérgezés jellegzetes tüneteivel. A szülők gyanúba keveredtek. Úgy vélték, hogy a nagy gyermekáldást igyekeznek ellensúlyozni olyan módon, hogy a felesleget egyszerűen elteszik láb alól. Vizsgálati fogásba kerültek. Vád alá helyezték őket és elítéltetésük be is következett volna, ha a szakértői vizsgálat nem de-

rit fényt az esetre. Megállapították ugyanis, hogy a lakás 6 szobájának tapétája és falfestése arzént tartalmaz és a mérgezés innen származik. A gyermekszobák megállapított arzéntartalma elegendő lett volna 900 felnőtt vagy 2000 gyermek megmérgezésére. A gyermekszobák nedvesek és fűledtek voltak, a falak penészesek. Ezek a tényezők eredményezték az arzéntartalmú falfesték vegyi bomlását.

Egy amerikai asszonyt azzal vádoltak, hogy férjét, három gyermekét, nővérét és sógorát meggyilkolta, hogy a biztosítási összegekhez jusson. Itt is a szakértő szerepelt mentőangyalként. A hálószobák matracáiban levő lószőr között volt véletlenül nagymennyiségű arzén, melynek apró részecskéit a rajtuk alvók belélegzették.

1907-ben Bruxellesben több arzénmérgezés fordult elő. A mérgezéseket egy új fajta, Angliában gyártott levelepapír okozta, amely erősen arzéntartalmú volt. Két fiatal hölgy súlyos arzénmérgezésben betegedett meg, mert a völegényüktől kapott és ezen a papíron írt leveleket csókolgatták.

*

A m...-i örsön 1939 tavaszán az egyik uradalom intézője feljelentést tett, hogy az uradalom tengeri góréjából ismeretlen tettesek nagyobb mennyiségű csövestengerit loptak el. Az intéző nem tudott közelebbi adatokkal szolgálni sem a lopás időpontjára, sem körülményeire, sem az ellopott csövestengeri mennyiségére.

Az örs nyomozójárőre a helyszíni szemle és a kikérdezések alkalmával nem talált olyan adatokat, amelyekből lopás megtörténte lehetett volna következtetni. Sikasztás vagy hűtlen kezelés lehetőségét feltevéstárgyává tette és ilyen irányban is nyomozott. De ezek fennforgása mellett szóló adatokat sem sikerült találnia. Csupán az volt a tény, hogy kevesebb csövestengeri van

a görében, mint amennyinek ott a raktárkönyvek tanúsága szerint lennie kellene. A nyomozó járőr most már abból a szempontból vizsgálta az esetet, hogy büntetendő cselekmény talán egyáltalán nem forog fenn és a látszólagos hiányt valami tévedés, elszámolási hiba, vagy ehhez hasonló ok idézhette elő. Az ilyen irányban megindított nyomozás hamarosan tisztázta is az ügyet. A járőr a következőket állapította meg:

A tengerit ősszel, a betakarítás alkalmával, szekérrakományként mérték le. Ennél úgy jártak el, hogy először lemérték az üres, azután a tengerivel megrakott szekeret. A tengerit azután berakták a göréba és a mutatózó súlykülönbözetest mint tiszta tengeri súlyt jegyezték a magtárkönyvbe. Ennél az eljárásnál azonban hiba csúszott be. A tengerit szállító szekereket üres állapotban nem minden forduló előtt, hanem valamenynyit a szállítás megkezdése előtti napon, egyszerre mérték le.

Ekkor szép száraz idő volt, az eső már hetek óta nem esett. Ugyaznap estére, a megtörtént lemérés után, beköszöntött az esős őszi időszak. Másnap reggel, midőn a tengeri behordást megkezdték, már az egész határ sárban úszott. A tengerivel megrakott szekereket lemérték és a száraz időben mért üres szekér ismert súlyát ebből levonták. A különbözetest mint tiszta tengeri súlyt könyvelték el. Itt volt a tévedés. A szekerek üres állapotban csontszárak voltak, míg a megrakott szekerek lemérésénél a szekerek farészei át voltak már itatva esővízzel és a kerekéhez sár tapadt. A súlykülönbözetest tehát nemcsak a tengerirakomány, hanem ezen kívül a szekerekhez tapadó sár és víz súlya is okozta. Ez nagyobb mértékben több métermáza különbséget tehet ki. Érdeemes ezt az esetet megjegyezni, mert a gyakorlatban hasonló tévedésekkel gyakran találkozhatunk.

KÜLÖNLEGES PORTYÁZÁSOK.

Damaskust, Szíria francia népszövetségi mandátum fővárosát Bagdaddal 800 km-es, teljesen kopár sivatagon keresztül vezetű kőti össze. Nem is olyan régen csak nagyon alaposan felszerelt karavánok számára több napos utat erre az útra. Ez, a karavánok számára több napos utat, az utasok réme volt. A sivatagban rabló arab törzsek leselkedtek és rajtaütöttek a karavánon. Ma ezt az utat hetenként kétszer közlekedű gépkocsioszlopok járáják be.

A gépkocsik az utat kb. 24 óra alatt teszik meg. Az arabok a gépkocsioszlopok megtámadásától és kifosztásától sem riadnak vissza, ezért ezeknek a modern karavánoknak a biztonságáról a szíriai és iraki sivatagi rendőrség gondoskodik. A sivatagi rendőrség a sivatagi út mentén több erődöt épített. Az erődökben állomásoznak azok a rendőrségi egységek, melyek állandó figyelemmel és portyázással az út biztonsága felett őrködnek. A híradásról egymásközött rádióberendezés gondoskodik. A sivatagi rendőrség, korszerű lévén, már csak elvétve látni tevé hátán ülű rendűrt. A sivatagi rendőrség gépkocsikra szerelt géppuskákkal portyázik és villámgyorsan beavatkozik, ha a támogatására valahol szükség van. A rabló arab törzsek azonban kemény ellenfelek s így sokszor véres harcokra kerül sor.

*

Kanada híres rendűrsége, a királyi kanadai lovasrendűrség (Royal Canadian Mounted Police), sok tekintetben hasonlít, mind a szervezet, mind a szolgálat szempontjából a mi csendűrségűnkhez. A lovasrendűrség őrűsűkre tagolva látja el szolgálatát. Hatalmas kiterjedésű működési területét portyázással tartja felűgyelet alatt. Itt azután már gyűkeres eltérések mutatkoznak a mi viszonyainktól. A lovasrendűrségre nehéz feladatot ró a

rend és biztonság fenntartása ezen az óriási és amellett gyérenlakott területen.

Összehasonlítási lehetőségül szolgáljanak a következő adatok: egész Európa területe 10,090.000 km², lakosságának száma 526 millió, népsűrűsége 52 lélek km²-kint. Kanada területe ezzel szemben 9,542.195 km², tehát alig valamivel kisebb, mint egész Európa, de mindössze 10,376.786 lakosa van, ami 1 lélek-népsűrűségnek felel meg.

Az ország északi része félvadon. Tavak, mocsarak, óriási kiterjedésű őserdők, az év túlnyomó részében hatalmas hómezők, ahol elszórtan eszkimók, félvad indiánok, fehér vadászok, törvetoők, farmerek élnek. Egy-egy farm néha többnapj járásra fekszik a másiktól. A gyérenlakott és sok rejtőzési lehetőséget nyújtó terület odavonzza azokat a bűnöző elemeket, akiknek a déli területeken viselt dolgai miatt é a talaj a lábuk alatt. Ezek az elemek veszélyeztetik azután az utasokat, kisebb telepeket és elszigetelten élő farmereket stb.

Ilyen viszonyok között a kanadai lovasrendőrség egy-egy kétlovasból álló járőrének őrzárata néha bizony két-három hónapig is eltart, midőn a járőr sokszor az egész idő alatt a sarkifény világitása mellett portyázik. A nyomozások, nyomonlődzések is sokszor hetek, sőt hónapokat vesznek igénybe. Figyelembevve a zord éghajlatot, továbbá azt, hogy az indiánok, eszkimók és fehér bűnözők mindig készek a támadásra, a kanadai lovasrendőrség szolgálata veszélyes, megerőltető. Kitűnően kiképzett, katonai érényekben bővelkedő, edzett, rugalmas testű, talpig férfiakat követel meg.

A kanadai lovasrendőrség az utóbbi időkb en hatalmas lépésekkel haladt előre a korszerűsítés útján. A terület szolgálatába állították a repülőgépet. A többhetes vagy többhónapos őrzáratok ma már csak elvétve fordul-

nak elő. A hatalmas terület általános felügyelete — mondjuk nagyvonásokban való portyázás — a légijárőrök feladata. A repülőgépek rádióval, géppuskával, távcsövekkel vannak felszerelve. A légijárőr rendszerint a pilótából és két megfigyelő rendőrből áll, akik egyike a rádiót kezeli. Ezek a légi járőrök állandóan és tervszerűen átrepülnek és figyelik a végnélküli őserdőket, mocsarakat, tavakat, hómezőket. Átlag 300 km távolságra egymástól repülőterek vannak berendezve, de ezen felül sok helyen vannak megjelölt szükségesszállóhelyek is.

A repülőterek mindegyikén egy-egy lovasőrs állomásozik. Gépkocsijaik is vannak. Az őrsök végzik a légi-figyelés eredményei alapján a végrehajtó részletmunkát. Átveszik a légi-figyelés eredményét és azután ennek megfelelően vezényelnek lovas, vagy gépkocsis járőröket oda, ahova szükségesnek mutatkozik. Az őrsöknek, sőt a járőröknek is vannak rádiókészülékeik. Ezek biztosítják a gyors és folyamatos hírszolgáltatást.

A rendőrségi repülőgépek a közbiztonsági szolgálat terén elért jelentős eredményeken felül emberbaráti tevékenységet is kifejtene k. Sok embernek mentették már meg az életét azzal, hogy az őrsök rádiójelentésére beteghez orvost vittek valamelyik telepre vagy farmra. Amióta a rendőrségi légi és földi erő, valamint a híradó szolgálat tervszerűen együttműködnek, csökkentek az eddig majdnem mindennaposnak mondható veszélyes és nagy anyagi károkkal járó erdőtüzek is.

A kanadai lovasrendőrség korszerűsítése következtében az ország északi részének közbiztonsági viszonyai sokat javultak. Utasokra, egyedül álló farmokra való rablótámadások ma már csak elvétve fordulnak elő. A bűncselekmények tettesei mindig rövid idő alatt kézrekerülnek és elnyerik méltó büntetésüket. A bünt nyomonkövető megtorlásnak híre megy és ez elrettentően

hat. Az eredményes nyomozószolgálat mindig a legjobb, leghatásosabb megelőzés volt és az is marad. Eredménytelenség a bűnözőkre felbátorítólag hat és a bűnözés emelkedése természetes következmény.

Olyan eset is előfordult már, hogy a rendőrségi repülőgép földi járőrök harcába beavatkozott és egy régóta keresett veszélyes rablóbandát a levegőből géppuskatűzzel szórt szét.

II. FEJEZET.

AZ INDÍTÓOKRÓL NÉHÁNY TÖRTÉNET

AZ INDÍTÓ OK.

Egy kriminalisztikai mondás azt mondja, hogy az elkövetés rugójának, indító okának ismerete egyben a tettes ismeretét is jelenti. Ez a mondás jelentőségében kétségtelenül túlzott. Tény az, hogy az indító ok felderítése rendszerint megkönnyíti a tettes kilétének megállapítását, mert a nyomozást szűkebb körre korlátozza, de vannak olyan különleges esetek is, melyek tettesét az indító ok megállapítása nélkül legfeljebb a véletlen segítségével lehetne felderíteni.

Az ember különleges teremtménye az Istennek. Nincs két egyforma ember s így nincs két egyformán gondolkozó, egyforma lelki berendezésű ember sem. Ez a magyarázata annak, hogy bűncselekmények elkövetésének indító okául néha a legkülönösebb rugók szerepelnek, melyekkel szemben értelmetlenül állunk.

A nyomozó csendőr részére nagy előnyt jelent, ha az ilyen rendkívüli indító okok közül minél többet ismer, mert adott esetben ezeket, mint feltevések alapjául szolgáló lehetőségeket, konkrét nyomozásoknál hasznosíthatja.

Gyujtogatásokat rendszerint bosszúból vagy biztostási családi szándékból követnek el. Ezekhez mint harmadik, ritkább, de azért mégis hétköznapi indítóok a beteges gyujtogatási vágy (pirománia) járul. Az alábbi esetek túllépik ezt a megszokott keretet. Egy polgármester,

aki városa fejlesztésének ügyét nagyon a szíven viselte, sorozatos gyujtogatásokat követett el, hogy az elhamvadt régi épületek helyére új épületek kerüljenek és így a várost szépítsék. Egy másik kis városban az volt a divat, hogy a tüzesetek után a város a tűzoltókat mindenkor megvendégelte. Sorozatos gyujtogatás tettese egy részeges tűzoltó személyében derült ki, aki csak azért gyujtogatott, hogy az oltási munkálatokat követő, városi költségen lezajló áldomásokon alaposan a pohár fenekére nézhessen. Aki biztosítási családi szándékból gyűjt, az cselekményét rendszerint a saját, vagy legalább is valamely hozzá közelálló személy (hozzátartozó, jóbarát, közület, melynek ő is tagja) érdekében követi el. A „saját” érdekek fogalma alá vonható: a felbujtott, felbérelt gyujtogató és az is, aki pl. valamely más cselekményét akarja a tűz pusztító hatásával leplezni. Egyedülállónak mondható tehát az a bűnyügytörténetben feljegyzett eset, midőn a tettesnek a gyujtogatás egyáltalán nem állott érdekében, abból semmi haszna sem volt. Öntetlenül, más érdekében cselekedett. Egy háztulajdonos panaszkodott egyik lakójának, hogy a ház tatarozásra szorul és ezzel kapcsolatban súlyos kiadások válnak szükségessé. Egyelőre nem tudja, hogy a kiadásokat miből fogja fedezni. A ház biztosítva volt. A lakó a házat pusztá „emberi barátságából” felgyujtotta.

Az is előfordult már, hogy a gyujtogató a gyujtogatással valamely más személyt akart mentesíteni. Sorozatos gyujtogatások gyanuja miatt valakit letartóztattak. A segítő ezalatt újabb gyujtogatást követett el. Ezzel a cselekedetével a segítőtárs a letartóztatott ellen irányuló gyanút akarta elkerülníteni, mintegy rámutatván, hogy a gyujtogatások a letartóztatás után is folytatódhatnak, tehát a hatóság nem a valódi tettesre tette rá a kezét.

Mint különleges gyujtogatási indítók, a politikai szenvedélyek is szerepet játszanak. Főleg szélsőséges irányzatoknál fordul elő, hogy mozgalmuknak gyujtogatásokkal való megfélemlítéssel nyomatékot adjanak. Jó példa erre a wieni igazságügyi palota és a berlini birodalmi gyűlés épületének felgyújtása.

*

A következő eset inkább az érdekessége miatt írjuk le, bár a gyilkosság különleges indító oka tanulságot is nyújt.

Moszkvában élt egy Alexej Kokschin nevű magasrangú orosz állami tisztviselő feleségével és Tatjana nevű 14 éves kislányával. Midőn a bolsevik forradalom kitört, a család nyomtalanul eltűnt Moszkvából. A család ismerősei úgy vélték, hogy valószínűleg Amerikába menekültek, ahol az asszonynak rokonai és ismerősei élnek.

Évek mulva az amerikai Ford-gyár egyik mérnöke, gyára megbízásából Szovjetországra utazott és Moszkvában dolgozott a Ford-gyár érdekében. A mérnök lakást bérelt ki magának. A lakásban egy alkalommal titkos falrekeszre bukkant, amelyből egy napló került elő. A napló a mérnök legnagyobb csodálkozására angol nyelven volt írva. A tartalmából a mérnök megtudta a naplóvezető nevét és családi körülményeit. A mérnök véletlenül Alexej Kokschin lakásába került. A napló a kis 14 éves Tatjana-é volt. Az utolsó bejegyzés a naplóba azt tartalmazta, hogy a család Amerikába, Bostonba készül menekülni. Ezzel a napló meg is szakadt. A mérnök nemsokára ezután szabadságra utazott Amerikába. Elhatározta, hogy felkeresi a Kokschin-családot. Ez magándetektív-iroda igénybevétele mellett sikerült is neki. Alexej Kokschin a családjával nagyon

szüksős viszonyok között élt Bostonban. Tatjana, aki időközben már 30 éves lett, az egyik színházban, mint táncosnő volt alkalmazva. Keresetéből tartotta el szüleit. Alexej Kokschin halálos beteg volt és néhány nap mulva meg is halt. A mérnök beleszeretett Tatjanába. A szerelem kölcsönös volt s így eljegyezték egymást. Tatjana azonban nem akart visszatérni Oroszországba, ahol minden a forradalomra és a meneküléssel kapcsolatos szomorú időkre emlékeztette volna. Úgy egyeztek meg, hogy a mérnök maga tér vissza Moszkvába, azután vizsgálhelyezteti magát Amerikába és megtartják az esküvőt. Néhány nap mulva Tatjanát a lakásán holtan találták. Ismeretlen tettes megfojtotta. A rendőrség először a vőlegényt vette gyanúba, de ez a gyanú hamarosan eloszlott. Ezután a rendőrség az elhalt és családja ismeret-ségi körét igyekezett felderíteni. Az ismerősök közül több gyanúok merült fel egy Gelemen nevű 47 éves orosz emigráns ellen, aki a gyilkosság elkövetését később be is ismerte.

Elmondta, hogy a gyilkosságot bosszúból követte el. Tatjana őt, mint nő, egyáltalán nem érdekelte. De az ő édesapja halálosan szerelmes volt Tatjana anyjába. Az asszony már-már rászánta magát arra, hogy elváljék az urától és az öreg Gelemenhez megy férjhez, de ekkor Tatjana közbelépett és ezt megakadályozta. Az öreg Gelemen annyira szívére vette ezt a dolgot, hogy búskomorrá vált és nemsokára meghalt. Az ifjabb Gelemen értesült Tatjana eljegyzéséről s mivel atyja haláláért őt okozta, nem tűrhette, hogy boldog legyen, tehát megölte.

*

A németországi Ochtrup községben, Heimann József marhakereskedőt ismeretlen tettes kegyetlenül meggyilkolta és kirabolta. A tettetést a bűnügyi rendőrség Schmie-

deler József szövömester személyében derítette ki. Schmiedeler a cselekmény elkövetését beismerte. Cselekménye indító okára vonatkozóan előadta, hogy családjának nyaralást ígért és az erre szükséges pénzt akarta rablógyilkosság útján megszerezni.

TUDOMÁNYOS KUTATÁS CÉLJÁBÓL.

A bűnügytörténet gazdag a rendkívüli, más ember számára teljesen érthetetlen indítókok felsorolásában. Ilyen az alábbi eset is, amelyen a kutató- és tudomány-szomj ösztökélte az egyébként tiszteletreméltó és kifogástalan múltú tettetést a legsúlyosabb és legkegyetlenebb bűncselekmények elkövetésére.

Huntigtown, Kansas állambeli város határában különböző helyeken (zsilipen fennakadva, homok gödörben) egymásután három fiatal leány lefejezett hulláját találták. Két hulla kilétét sikerült megállapítani. Farmerek fiatal leányai voltak, akik megelőzőleg nyomtalanul eltűntek. A harmadik hullát nem sikerült agnoszkálni. A megindított nyomozás eredménytelen maradt, ismeretlen tettes által elkövetett kéjgyilkosságra gondoltak.

A sorozatos gyilkosságok óriási izgalmat keltettek az egész környéken. A lakosság rettegésben élt, a nők a sötétség beállta után alig merészkedtek ki az utcára.

Egy napon fiatal leány jelentkezett a rendőrségen azzal, hogy a város határában egy ismeretlen férfit, aki gumibottal orozva rátámadt, agyonlőtt. Azonnal rendőrök siettek ki a helyszínre, ahol súlyosan sérült, eszméletlen férfit találtak, akit azonnal kórházba szállítottak. A férfi kilétét is sikerült John Henry Bartmann főiskolai tanár személyében megállapítani.

A tanár néhány napig eszméletlenül vergődött a kórházban, azután magához térve töredelmes vallomást tett. Elmondta, hogy évek hosszú sora óta olyan physiologiai kísérletekkel foglalkozik, amelyek főleg a halál beállta után közvetlenül jelentkező fájdalomérzetek és idegreakciók megfigyelésére vonatkoznak.

Ezeket a jelenségeket embereken akarta tanulmányozni, ezért egy ízben már kérvényt nyújtott be, hogy kísérleteit halálraítélteken folytathassa. Kérelmével elutasították. Így jutott arra a szörnyű gondolatra, hogy erőszakos úton szerezzen tudományos kutatásaihoz kísérleti alanyokat. Beismerte mindhárom gyilkosságá elkövetését. A bűncselekmények elkövetési módjára vonatkozóan előadta, hogy csukott gépkocsiján néptelen utakon cirkált, áldozataira vadászva. Kedvező alkalom esetén áldozatát gumibottal leütötte, gépkocsiján hazaszállította magánklinikájára, ahol azokat magaszerkesztette, guillotínere emlékeztető készülékével lefejezte, hogy tesztükön tudományos méréseket és kísérleteket végezhesen.

Az esküdtszék halálra ítélte a tanárt, aki a villamos széken fejezte be életét.

1935-ben Limában, — Peru délamerikai állam fővárosában — a rendőrség nehéz tűzharc árán három orvost tartóztatott le, akiknek lelkiismeretét több gyilkosság terhelte. Itt az indítóokot a tudományoszorj képze. Az orvosok az agybajokat tanulmányozták és ezért áldozataikon először fejműtéseket hajtottak végre.

Domald J. Robins chikágói rendőrfelügyelő jegyezte fel emlékiratában a következő esetet:

Weare Hillmann chikágói tőkepezés közkedvelt vendégszerető ember volt, aki a Michigan-tó partján pazar villában lakott. Egy estére nagyobb társaságot hívott magához vacsorára, a megérkező vendégek azonban a villa helyén csupa üszkös romokat és a tűz oltásával foglalkozó tűzoltókat találtak. A villában előzőleg történt robbanás nyomán azonnal tűz ütött ki, mely a villát elhamvasztotta. Hillmann megcsonkított és félig megszenesedett holttestét dolgozószobája romjai alatt találták meg. A személyzet 4 tagja a robbanás pillanatában a villa alagsorában tartózkodott. Ezeknek az ijedségen kívül semmi bajuk sem történt.

A nyomozás eredménytelen maradt. A személyzet semmi felvilágosítást nem tudott adni. Előadásuk szerint senkit sem engedtek be a házba, idegen ott tartózkodásáról nem tudtak. Azt azonban lehetségesnek tartották, hogy Hillmann valakit a kerti ajtón keresztül, saját maga engedett be a dolgozó szobájába. A dolgozó szobában a helyszíni szemle alkalmával többé-kevésbé elégett iratokból, üzleti könyvekből meg lehetett állapítani, hogy Hillmann a vagyonát a leglelkiismeretlenebb uszoraüzletekkel szerezte és gyarapította. A dolgozó szobában ezen felül különböző vegyiedények (retorták, lombikok, kémcsövek) és vegyszerek maradványaira bukkantak, ami arra mutatott, hogy Hillmann műkedvelő vegyész volt és így nem látszott kizártnak, hogy a robbanás — idegen kezek beavatkozása nélkül — Hillmann kísérletezései közben, vigyázatlanságból, vagy véletlenségből történt.

Az uszorás-üzletekre vonatkozó feljegyzések maradványai alapján a rendőrség nyomozást folytatott Hillmann adósai körében is, de ez sem vezetett eredményre.

A helyszíni szemlén természetesen robbantásszakértők is résztvettek, közöttük egy Fred Fleury nevű

fiatal magánvegyész is, aki a rendőrséget kérte, hogy a helyszínelésen tanulmányi célokból résztvehessen, mivel ő is robbantószerekkel foglalkozik s így a robbanás hatása és a robbanó anyag visszamaradt nyomai hivatásából kifolyólag érdeklik. Több szem, többet lát, gondolta a rendőrség és Fleurynek megengedte a hivatalos szakértőkkel való együttműködést, akik egyébként nem tudtak semmi olyasmit megállapítani, aminek a nyomozás hasznát vehette volna.

A Hillmann-villában történt robbanás és Hillmann tragikus körülmények között bekövetkezett halála izgalomba ejtette az egész várost. A második halál meg sem nyugodtak, midőn az újságok másik hasonló robbanásról számoltak be. Ezúttal, James Norwood magánbankár, közismert uzsorás, villája esett áldozatul a robbanásnak. A robbanás pillanatában Norwoodon kívül a villában tartózkodott az inas és annak két barátja is. Norwood és az inas két barátja elpusztult, az inas súlyosan megsérült. Magához térve csak annyit tudott mondani, hogy a gazdája őt estefelé elküldte hazulról azzal, hogy menjen moziba, aznap már nincs szüksege rá. Ő el is indult, de az utcán összetalálkozott két barátjával, akikkel visszatért a villa padlásán levő inasszobába és ott az estét hármásban borozgatással és beszélgetéssel töltötték. Alig helyezkedtek el a szobában, midőn valaki a villa kapuján csengetett. Az inas le akart szaladni ajtót nyitni, de azután meggondolta magát, mert attól tartott, hogy gazdája rossznéven veszi, ha meglátja, hogy ő otthon van. Így a látogatóról semmit sem tud. Kb. egy órával ezután bekövetkezett a robbanás, amikor is eszméletét veszítette.

Ennél a robbanásnál nem támadt tűz. A szakértők, akinek soraiban mint önként jelentkező, Fred Fleury itt is közreműködött, csupán annyit tudtak megállapítani,

hogy az előcsarnokban valószínűleg bomba, vagy robbanó töltet robbant, amelynek hatóanyaga valami dinamitfajta volt.

A rendőrség most már itt, és az azonosság alapján a Hillmann esetben is, idegen kezek által elkövetett merényletre gyanakodott.

Norwood hátrahagyott papírjai nem nyújtottak támpontokat. Uzsoraüzleteire vonatkozó könyveit és feljegyzéseit valószínűleg valamelyik bank titkos fiókjában tarthatta, mert a lakásban ilyeneket nem találtak.

Az ismeretlen látogató után megejtett nyomozás sem vezetett eredményre úgy, hogy a Norwood eset is kiderítetlen maradt.

Robins felügyelő néhány hét mulva az egyik újságban cikket olvasott a fiatal Fred Fleuryről. A cikk szerint Fleury tehetséges vegyész, aki valami új, igen hatásos robbantó anyagot talált ki és a találmány értékesítése érdekében most tárgyal különböző bányaeurkelettségekkel. Robin felügyelő magában megállapította, hogy milyen helyesen járt el a rendőrség akkor, amikor ilyen neves szakember segítségét is igénybe vette a nyomozásnál.

Egy szép napon egy Paul Hertzfeldt nevű pénzüember jelent meg a rendőrségen és feljelentést tett Fred Fleury ellen veszélyes fenyegetésért. Hertzfeldt előadta, hogy találmányok és patenek pénzelésével foglalkozik. Így került összeköttetésbe Fred Fleuryvel. Fred Fleury anyagi támogatást kért tőle, az új robbantó szerével folytatandó költséges kísérletekhez. Egyezséget kötöttek, amely szerint Fleury tőle bizonyos előlegeket kapott a kísérletekre, ezzel szemben Fleury kötelezte magát arra, hogy a találmány értékesítéséből várható jövedelem bizonyos, tekintélyes hányadát majdan Hertzfeldtnek engedi át. Néhány nappal ezelőtt

Fleury megjelent nála és kijelentette, hogy nem hajlandó a várható jövedelem egy részét neki átadni. Csupán az előleget és kamatait szándékozik Hertzfeldtnek visszafizetni. Hertzfeldt ezzel szemben ragaszkodott az eredetileg megkötött és írásban foglalt egyességéhez, mire Fleury magából kikelve szidalmazta, majd őt életveszélyesen megfenyegetve, a házból eltávozott. A rendőrség védelmét kéri, mert tart attól, hogy Fleury fenyegetését beváltja.

Fleuryt beidéztek a rendőrségre. Tagadta, hogy Hertzfeldtet megfenyegette volna. Mivel erre tanu sem volt, továbbá, mert Hertzfeldt utólag kijelentette, hogy időközben megegyeztek, Fleury ellen az eljárást megszüntették.

Senki sem akadt a rendőrségen, aki a két kiderítetlen robbantás, az áldozatok foglalkozásának azonosága, Fleury foglalkozása, önkéntes szakértői működése és legutóbbi fenyegetése között valami összefüggést akár csak gyanított is volna.

A megoldást, mint az életben olyan sokszor, most is a véletlen hozta.

Robins felügyelő néhány kartársával valami lopási ügyben Chikágó egyik villanegyedében nyomozott. Dolguk végeztével innen este 21 óra tájban gépkocsin elindultak a rendőrfőnökség felé. Útközben, még az említett villanegyedben, Robins felügyelőnek feltűnt, hogy az egyik villából egy fiatalember ugrik ki, aki a gépkocsit megpillantva, kalapját mélyen a szemébe húzta, majd sebes léptekkel, majdnem futva távozik. A siető idegen gyanus volt a rendőrtisztviselőnek és ezért gépkocsijukkal elébe vágtak. Egy utcai lámpa fényénél Robins felügyelő a siető ismeretlenben Fred Fleuryt ismerte fel. Ezzel tovább hajtottak, gondolva, hogy lehetett Fleurynek olyan magánügye, pl. valami

kényes nőügy, ami viselkedését kielégítően magyarázza. Néhány pillanat multával azonban a hátuk mögött hatalmas dörrenés rázkódtatta meg a levegőt.

Azonnal visszafordultak. Az a villa, amelyből Fred Fleury néhány pillanattal azelőtt olyan sietve távozott, romokban hevert és lángba borult. Most már egy pillanat alatt minden megvilágosodott Robins felügyelő előtt és látta lelki szemeivel mindazokat az összefüggéseket, amelyekre eddig nem is gondolt.

Fleuryt még azon az éjszakán elfogták. Beismerte, hogy a robbantásokat ő követte el. Előadta, hogy találmánya kidolgozásához sok pénzre volt szüksége. Újsághirdetmények segítségével összeköttetésbe került Hillmannal, Norwooddal, Hertzfeldttel és a legutolsó áldozatával, aki szintén uszorás volt. Egyikük sem adott annyi pénzt, ami a kísérletek és kidolgozás folytatásához elegendő lett volna, ezért valamennyiük anyagi támogatását igénybe kellett vennie. Ezek természetesen egymásról mit sem tudtak. Abban azonban valamennyien megegyeztek, hogy kevés befektetés mellett a találmány értékesítése esetére hatalmas részesedéseket kötöttek ki maguknak. Ezek a kikötött és írásba foglalt részesedések összességükben már jóval túlhaladták azt az egész jövedelmet, amelyet ő a találmányáért várhatott. Ilyenképpen neki, a feltalálónak, találmányából már semmi haszna sem lehetett volna. Ezért elhatározta, hogy az uszorásokat elteszi láb alól. Hertzfeldtrel azért tett kivételt, mert az valamennyiük között a legemberségesebben bánt vele.

A gyilkosságok elkövetésére eszközül azért választotta a saját találmányú robbantószerét, mert két legyet akart ütni egycsapásra. A merényletek helyszínei ugyanis kitűnő lehetőségeket nyújtottak neki arra, hogy robbanószerének hatását tanulmányozhassa.

Hillmann Fleuryt valóban maga eresztette be a kertajtón át a dolgozó szobájába. Ott a dolgozó szoba egyik székén saját robbantó szeréből készített pokolgépet hagyott vissza. Norwoodnál előzetes megbeszélés alapján jelent meg, aki Fleuryt az inas távollétében fogadta. Itt a pokolgépet az előcsarnokban álló ruhaszekrénybe helyezte. A legutolsó áldozatát tárgyalás ürügye alatt kereste fel és a bombát a dolgozószobában hagyta. Ez a gyilkosság is sikerült, mert az uzsorás elpusztult a villája romjai alatt.

Az első két gyilkosság után a helyszínelésnél mindkét esetben kérte a rendőrséget, hogy mint szakértő közreműködhessék. Itt hidegvérűen tanulmányozta robbantó szerének a hatását.

Fleury teljes beismerése ellenére a robbantószere titkát sohasem árulta el. Ezt magával vitte a jól megérdemelt villamosszékbe és onnan a sirba.

Robins felügyelő egyébként feljegyezte, hogy Fred Fleury igen rokonszenves, megnyerő modorú, bizalmat gerjesztő megjelenésű, 30 éves fiatalember volt, akiről, származását, műveltségét és társadalmi állását is figyelembevéve, senki sem merte volna e súlyos bűncselekményben való bűnösségét feltételezni.

*

A nyomozó csendőr sohasem tudhatja, hogy kiben mi lakozik. Helytelen tehát az az okoskodás, hogy erről, vagy arról az emberről a bűncselekmény elkövetése egyáltalán nem tétélezhető fel, nem jöhet számításba, stb. A bűnösség lehetősége mindenkinél fennforog. Ez legyen a kiinduló pont.

Matuska Szilveszterről, mint tartalékos főhadnagyról, háztulajdonosról, részvénytársasági igazgatóról,

békés családi életet élő, Szent Antal-szobrát magával hordozó, vallásos emberről se merte volna senki feltételezni, hogy a biatorbágyi szörnyű vasútrobbantás elkövetésére képes. Ez a hiba csúszott be, sajnos, az eredetileg helyes úton megindult, csendőrségi nyomozásba is, mely Matuskát már az első napon gyanúsította, de azután a gyanút éppen a fenti — hogy úgymondjam érzelmi — megfontolás miatt elejtette.

A nyomozó csendőr legyen mentes minden előítélettől. Nem szabad csupán azért kizárni valakit a gyanúsítható személyek sorából, mert az illető jó hírnevű, feddhetetlen előéletű, becsületes ember benyomását keltő egyéniség. Ez lehet mind álarc is.

A chicagói rendőrség nyomozásában több hibát találhatunk. Eltekintve a fent írt jóhiszeműségtől, a tetteseknek kellemes, megnyerő külseje és egyénisége folytán támadt előítélettől, megfoghatatlan, hogy szakemberek agyában, a rendelkezésre álló adatok birtokában, legalábbis a második villa robbantása után, nem fogamzott meg gyanú a fiatal rokonszenves vegyész ellen. A tettes két alkalommal és önként kínálkozott fel szakértőként. Régi nyomozástani szabály az, hogy a helyszínen lévő személyeket meg kell figyelni, utána kell nézni, hogy ki, kicsoda, mit keres ott, de különös figyelemmel kell kísérni a tolakodókat, a túlságosan szolgálatkészeket. Már nemegyszer ilyen személyben leplezték le a tettest. A tettes, különösen súlyosabb bűncselekmények esetén, igen sokszor ott van a helyszínen, végig nézi a helyszíni szemlét.

Kürten Péter, a német tömeggyilkos, minden gáztette helyszíni nyomozását végignézte. Matuska is ottmaradt a helyszínen. Ez természetes is, hiszen a vásár a tettes bőrére megy. Tudni akarja, mit állapít meg a nyomozás, nem hagyott-e valami áruló nyomot, tárgyat

vissza, amelyet a nyomozás zürzavarában esetleg el is tűn-
tethet. Ez a tettes is megjelent két gyilkossága szín-
helyén, önként kínálkozott a szakértő szerepére és mégse
támasztotta fel senkinek a gyanúját. De ha már ez a
mulasztás megtörtént, akkor is teljesen érthetetlen, hogy
a rendőség Hertzfeld panasza után se látott semmi ösz-
szefüggést. A vegyész megfigyelése, környezettanulmány
beszerzése, személyi, anyagi viszonyairól, multjáról,
üzleti összeköttetéseiről, továbbá alapos házkutatás min-
dent napfényre hozhatott volna. A harmadik villarob-
bantás és gyilkosság ezek szerint a chikágói rendőség
lelkén szárad.

KALANDORREGÉNYEK ÉS FILMEK

Köztudomású, hogy a bűnügyi- és detektívfilmeknek,
valamint a manapság nagyon elterjedt detektív- és
kalandorregényeknek milyen hátrányos, egyenesen bűn-
özésre serkentő hatásuk van. Néhány hónap előtt a berlini
állami filmvizsgáló bizottság a „Dr. Marbuse végrende-
lete“ című filmet betiltotta. Ez annakidején különböző
találgatásokra adott okot, a baloldali sajtó a betiltás
indokát a hitleri német kormányzat fajvédelmi túlkapá-
sának minősítette. A magyarázatot megadja a betiltás
hivatalos indokolása, mely szerint a film „elismert mű-
vészi értéke dacára, bűnöző eljárások részletes bemuta-
tásával a fiataikorúak és meg nem állapodott egyénisé-
gek lelkületét veszélyezteti“.

Hogy ez a veszély milyen nagy, arra azok a vizsgá-
latok vetnek fényt, melyeket dr. Hauser, a Columbia
egyetem lélektanprofesszora több tudós társával együtt
4 éven keresztül Amerika különböző büntetőintézetei-
ben, büntetésüket töltő elítéltek között folytatott.

Dr. Hauser a fegyencek százazeivel foglalkozott,
különös súlyt helyezve a hivatásos bűnözőkre. Ki-
derült, hogy a 35 éven aluli fegyencek 20%-a bűn-
ügyi filmek hatása alatt vált bűnözővé és a további
bűnözésre is ugyanezek a filmek ösztökélték. A bizott-
ság 60.000 fegyenc kikérdezése alapján listát állí-
tott össze azokról az eljárásokról és fogásokról, melye-
ket a fegyencek saját állításuk szerint filmekről sa-
játítottak el. Íme néhány szemelvény a listából, mely
úgy fest, mint egy hivatásos bűnözőket kiképző tanfo-
lyam tanterve: „hogyan lehet légyaparral az ablakot
zajtalanul benyomni“; „hogyan mozogjunk a helyszínen
ujjnyomok hátrahagyása nélkül“; „lökész helyzetben
levő géppisztolyokat a legegyszerűbb hegedűtokban tar-
tani“; „hogyan nyissuk ki a gépkocsik ajtaját ólomla-
pocskával?“ stb. A fegyencek elmondták, hogy a mozit
formális iskolának tekintették. Rendszeresen odajártak
új eszméért. 680 esetben fiataikorúak azért váltak bű-
nözővé, mert a gangster-filmekben látott „hősökért“ lel-
kesedtek. Először csak megjelenésükben, beszédükben és
mozdulataikban utánozták őket, később társadalomlel-
enes munkásságukban is. Az egyik nagy fegyház fegyen-
ceinek fele azt adta elő, hogy a film ösztökélte őket arra,
hogy bűncselekmények elkövetésénél fegyvert viseljenek,
28%-ot fegyveres rablótámadás elkövetésére vitt rá a
film és 21% meg tudta jelölni azt is, hogy melyik film,
melyik jelenetének alapján elsajátított eljárásokat tud-
ták a gyakorlatban sikeresen alkalmazni.

A bizottság tapasztalatairól emlékiratot dolgozott ki,
melyet a következő mondattal fejezett be: „A filmek-
ben bemutatott bűncselekmények a közönség nem jelen-
téktelen részének számára szabályszerű bűnöző-iskolát
jelentenek, felölelve a bűnözés és bűnöldözés technikáját
és taktikáját, ezerféle útmutatást és eszmét nyújtva.“

Ez a veszély nálunk is fennáll, ha nem is olyan mértékben, mint Amerikában, hol statisztikai kimutatás szerint pl. 120 filmben 406 bűncselekmény és 45 kísérlet fordul elő. Nálunk a bűnügyi filmek éppen olyan veszélyesek, de szerencsére ritkábbak. A kellő kiegészítésről a ponyvairadalom gondoskodik.

A SZERELEM.

A szerelemnek tág tér jut a bűncselekmények elkövetésénél, ez köztudomású. Az alább leírt esetet azonban még így is a rendkívüliek közé kell sorolni. Egy idős német házaspár házicselédet fogadott, akit családtagnak tekintettek és minden tekintetben úgy is bántak vele. Egyideig nem is volt semmi baj. A 20 éves leány szorgalmas munkájával tehermentesítette jötevőit, víg kedélye, fiatalsága pedig derűt hozott az öregek házába. A leány azonban egy szép napon rájött, hogy 60 éves gazdjába beleszeretett. Szólni nem mert, ezért érzelmeit levélben ecsetelte, melyet gazdája íróasztalába csempészett. A levelet véletlenül az asszony bontotta fel. Rövid eszmecsere a házaspár között, a leány indokolás nélküli azonnali elbocsátását eredményezte. A leány eltávozott a háztól, de néhány óra múlva visszatért azzal, hogy gazdjának a betegségyéző kijelentő ívet alá kell írni. Az öreg gyanútlanul nyult a toll után, miközben a leány hátulról leszurta. Az áldozat néhány pillanat múlva kiszenvedett.

A Zsolna közelében levő Rasova községben 1929. év óta napirenden voltak a gyujtogatások. A csendőrség hosszú ideig hiába nyomozott. A tüzeseteket nem tudta felderíteni, az újabbakat pedig nem tudta meggátolni. A gyujtogatók annyira mentek merészségükben, hogy a felgyujtott házak közelében cédulákat szórtak széjjel, melyen megjelölték azt a házat, melyre a vöröskakas a legközelebb fel fog szállni. A cédulák végül is árulóikká váltak. Egyikük ellen felmerült gyanu és írásszakértői vizsgálat révén hurokra került a banda, melynek tagjai a falu elkeseredett vénleányaiból kerültek ki. Min-

Prágában egy zongoratanárnőt a lakásán, a vízvezetéksapra felakasztva holtan találtak. Először öngyilkosságra gondoltak, de rövidesen kitűnt, hogy két takarékbetétkönyvnek is nyoma veszett. A tettes egy 15 éves fiú személyében hamar kézre is került, aki beismerte, hogy a tanárnőt hátulról nyakába vetett függőzsinórral megfojtotta és azután, hogy öngyilkosságot színleljen, a hullát a vízvezetéksapra akasztotta. A könyveket ellopta, de nem vette hasznukat, mert a betétek kifizetése az elhalt személyéhez volt kötve. A további nyomozás során megállapítást nyert, hogy a fiút az anyja bújtotta fel a gyilkosságra. A fiatal gyilkos azzal védekezett, hogy tettét csupán azért követte el, hogy anyagi gondokkal küzdő anyján segítsen. A házkutatásnál a rendőrség megállapította, hogy az anya és gyermeke szenvedélyes ponyvaregény-olvasók voltak. Előfizettek egy ponyvaregénysorozatra, mely a leghátborzongatóbb című rémregényeket tartalmazta. Ezek egyike: „A vörös selyemzsinór” címet viselt. A regény tárgya: serdülő fiú rablógyilkossá válik, hogy nyomorgó anyján segítsen. A gyilkost nem fedezik fel. Ez a regény adta az ötletet.

dig olyan házakat gyűjtöttek fel, amelyekben fiatal menyasszonyok laktak. Bosszút akartak állani azokon, akikkel szemben a sors kegyesebb volt, mint velük.

AZ ITTASSÁG.

Az ittasság befolyásolja a beszámíthatóságot, ezért az ittasság fokának pontos megállapítása nagy fontossággal bír. „Enyhe fokban, középfokban, teljesen ittas”, általános, semmitmondó megállapítások. Az elfogyasztott alkoholtartalmú ital minőségének és mennyiségének megállapítása sem nyújt megbízható támpontot, mert az alkohol hatása egyénenként változik. Egyik ember 3 deci bortól megittasodik, a másikkal egy liter sem árt meg úgy, hogy az ittasság külső jelei láthatók volnának. Külföldön az utóbbi időkben érvizsgálattal igyekeznek megállapítani az ittasság fokát olyképen, hogy kimutatják a vérben a felszívódott alkoholmennyiséget. Berlinben egy diák gépkocsijával egy embert elgázolt. A érvizsgálat 1.8 ezredrész alkoholtartalmat mutatott ki, ami olyan ittassági fokot jelent, melyben a gépkocsivezető már nem képes járművét megbízhatóan vezetni. A bíróság a diákot a szakvélemény alapján el is ítélte. A érvizsgálat azonban szintén nem nevezhető megbízhatónak, mert nem mutatja ki az illető szervezetének az alkohol-lal szemben táplált ellenállási fokát.

Németországban és Angolországban az olyan ittasnak látszó embert, aki azonnal a bűncselekmény elkövetése után kézrekerül, különböző próbáknak vetik alá s így igyekeznek az ittasság fokát tisztázni. A próbák testi és értelmi próbákra oszlanak. A testi próbáknál az illetőnek pl. nyílegyenes vonalon kell járni, behúnyt szemmel, ujjával orra hegyét kell érinteni, behúnyt szemmel, fel-

tartott karokkal egy lábon kell állania, stb. Az értelmi próbák számtani műveletek megoldásából, nehezen kiejtendő szavakból álló szöveg utánmondásából, az emlékezet próbáratevéséből állanak. Az ittasságra gyanus embert természetesen az orvosnak is azonnal meg kell vizsgálnia, aki az érverést, a pupillák reflexeit és az egyéb reflexeket teszi vizsgálat tárgyává. Az így nyert adatokból a szakértő következtet az ittasság fokára.

A SÉRTETT IS LEPLEZHET VALAMIT.

Nagy hibába esik az a nyomozó, aki a sértettnek minden szavát kézpénznek veszi. A bűnygytörténet ugyanis azt mutatja, hogy a „sértett” nagyon sokszor éppen ellenkezője annak, aminek mondja magát; ő a tettes. Gondoljunk a biztosítási csalóra. Felgyújtja a saját házat, hogy a biztosítási összeghez jusson, vagy a szövetkezeti boltkezelőre, aki addig sikkasztgat, amíg rá nem jön, hogy most már nincs tovább és „betörést” rendez, vagy a papucshős férjre, aki pénzét elmulatván, a házisárkánytól való félelmében a rablás meséjével áll elő. Az is gyakori azonban, hogy a sértett mondókájának magva igaz ugyan, de részleteiben eltér a valóságtól, mert valami takargatnivalója van. Jellemző eset fordult erre elő 1932-ben Kecskeméten. Egy gazda, aki kint a határban lakik a tanyáján, feljelentést tett, hogy az éj folyamán 30 tyúkját ellopták. A tolvajok-okozta zajra felébredt és kiment fiával az udvarra. A tolvajok revolverrel több lövést adtak rájuk, azután a zsákmányukkal elmenekültek.

A nyomozás során megállapították, hogy a feljelentés magva való. A 30 tyúkot ismeretlen tettesek valóban ellopták. Nem volt azonban igaz, hogy a tettesek a gaz-

dára és fiára lövöldöztek volna, tehát nem rablás, hanem egyszerű lopás történt. Kiderült, hogy éppen ellenkezőleg, a gazda és fia lövöldöztek ijedtükben az ablakból. A lövöldözést azért kenték a tolvajokra, mert éltek azzal a gyanúperrel, hogy a lövéseket más is hallhatta, már pedig nekik csupán engedély nélkül tartott pisztolyuk volt s így féltek a következményektől. A tanulság az ilyen esetekből az, hogy a nyomozó csendőr mindent — így a sértett előadását is — tartózkodással és bizalmatlansággal kezelje egészen addig, amíg utána nem járt, hogy a bizalmatlanságra nincsen ok.

A VÉLETLEN SZEREPE.

Az ember életében a véletlen nagy szerepet játszik, erre a nyomozásnál is gondolni kell. A véletlen megsokszorozza a lehetőségek számát s így ezt a fontos tényezőt sohasem szabad figyelmen kívül hagyni. A nyomozás szempontjából a véletlen szeszélyes valami. Néha segít, máskor félrevezet, elgáncsol. A bűnöző szempontjából a véletlen alkalmakat teremthet, viszont a véletlen az ártatlan embert is bűnösnek tüntetheti fel. Az alább leírt eset a véletlen különös játékára nézve jellemző.

Kean híres angol színész életrajzában olvashatjuk a következő rendkívüli történetet: Kean megbízást kapott egy új szerepre. Ártatlan embert kellett alakítania, akit gyilkossággal gyanúsítanak. Kean sokat törte új szerepén a fejét. Hogyan viselkedik egy ilyen ember, — vetette fel a kérdést. — Elpirul, elsápad, reszket vagy felháborodva tiltakozik? Nem tudta eldönteni. Ekkor elhatározta, hogy kísérletet tesz. Összebeszélt két

barátjával és egy szép estén felkeresték a város egyik kifogástalan hírnévnek örvendő, köztisztelőben álló vagyonos polgárát, akit személyesen nem ismertek. Az inas bejelentés után bevezette őket a fogadószobába, ahol Blank úr, a házigazda, fogadta őket hűvös udvariassággal, érdeklődve, hogy miben lehet szolgálatukra. Kean erre előlépett és a következőket mondta:

„Blank úr, mi detektívek vagyunk. Elfogató parancs van nálunk és Önt gyilkosság alapos gyanúja miatt le kell tartóztatnunk!” Kean ezután kíváncsian leste a hatást, amely azonban egészen más módon nyilvánult meg, mint gondolta. Blank ugyanis sarkonfordult és elmenekült. Később kiderült, hogy Blank öt évvel azelőtt feleségét eltette láb alól anélkül, hogy reá a gyanú legcsekélyebb árnyéka is esett volna.

James Horolinst London egyes köreiben kapzsi és könyörtelen uzsorásnak ismerték. Sok szerencsétlen áldozata önkezeivel vetett véget életének. A rendőrség több ízben figyelte, de soha sem sikerült ellene olyan bizonyítékokat beszerezni, melyek segítségével áldatlan működésének gátat lehetett volna szabni.

Egy napon — szombat délután volt — az uzsorás takarítónője dolgozószobájában íróasztala mellett holtan találta. Fején puskaövedék hatolt keresztül. Az a tény, hogy a lövés sebhelye nem mutatta a közelről történt lövés ismérveit, továbbá, hogy a szobában lőfegyvert nem találtak, az öngyilkosság és véletlen baleset lehetőségét kizárták mutatta. Az ajtó belülről zárva volt, azt a takarítóné nyomta be, midőn gazdája ismételt kopogtatás dacára sem adott magáról életjelt. A szoba emeleten fekküdt, az ablak nyitva volt, de a ház falán semmi olyan alkalmatosság nem volt, amely a bemászást vagy lemászást lehetővé tette volna, így idegen tettesnek a szobába való behatolására és onnan való távozására nem

lehetett magyarázatot találni. A nyomozás ilyenképpen mindjárt a kezdet elején megtorpant.

A helyszíni szemle megtartása után néhány órával a rendőrség a szomszédságban újabb felfedezésre jutott, amely azután a problémát megoldotta. Az uzorás házától 80 méterre gyárépület állott, melynek egyik homlokzata az uzorás háza felé nézett. A gyárépület előtt, az udvar kövezetén a rendőrség egy férfi összetört holttestére bukkant. A holttest mellett — mintha azt halála pillanatában ejtette volna ki kezéből — hangtompítóval ellátott ismétlőpuska hevert. A töltényűrben egy kilőtt töltényhüvely volt, a cső friss lövés nyomait mutatta. Az orvosi vizsgálat megállapította, hogy a halált súlyos belső sérülések okozták, melyek valószínűleg valamely emeletről való lezuhanás következtében jöhettek létre. A halálnak a lezuhanás után néhány perc múlva be kellett következnie. Az orvosi véleményt a helyszíni szemle adatai is alátámasztották, amennyiben az egyik harmadik emeleti ablak párkányán olyan nyomokat találtak, melyek azt mutatták, hogy onnan valaki kizuhant. A rendőrség a két esetet természetesen összefüggésbe hozta egymással. A kérdéses ablakból pontosan be lehetett látni az uzorás dolgozószobájába. A további vizsgálatok megállapították, hogy a lövedék, amely az uzorás életét kioltotta, a kérdéses puskából származik és hogy a löcsatorna irányának meghosszabbítása a gyárépület említett harmadik emeleti ablaka felé mutat. A rendőrség most már határozott összefüggést látott a két eset között és az uzorás meggyilkolásának lefolyását a következőképpen rekonstruálta: Az ismeretlen férfi az uzorás nagyszámú ellenségei közé tartozott, ki a szombat délután teljesen elhagyatott gyártelepre belopódzott, felment a harmadik emeletre, onnan egy alkalmas ablakból az uzorást agyonlőtte. Ezután vagy az ablakból való

túlerős kihajolás közben egyensúlyát veszítve, kizuhant az ablakból, vagy pedig — cselekményének következményeitől való félelmében — öngyilkossági szándékból vetette le magát az udvar kövezetére. A halott kilétének megállapítására megindított nyomozás a rendőrség elképzelését tökéletesen alátámasztotta. Kiderült, hogy a halott Graham Fülöp postatitkárral azonos. Graham előéletét és viszonyait kutatva, a rendőrség megállapította, hogy Graham könnyelműsége folytán kétségbeejtő viszonyok közé jutott, úgyannyira, hogy már a kezelése alatt álló hivatalos pénzekhez is hozzányult. A szerencsétlen tisztviselő valószínűleg az uzorás kezeibe került, kitől nem tudott szabadulni, ezért elkeseredésében eltette láb alól.

Az elején rejtélyesnek ígérkező eset ilyenképpen hamarosan megoldást nyert. A gyilkos meghalt s így a nyomozás iratait a rendőrség a sikeres munka jóleső érzésével lezárhatta.

Történetünk fordulópontja és legérdekesebb része azonban csak most következik.

Esztendőök elteltével Sawyer Pál rendőrorvos halálos ágyához hívatta egyik detektívfelügyelő ismerősét, akinek a következő vallomást tette: Abban a bizonyos esztendőben, midőn a leírt gyilkosság történt, a családjában előforduló betegségek és egyik barátjáért nagyobb összeg erejéig való jótállás az anyagi tönk szélére juttatták. Pénzre volt szüksége, így került Harolius uzorás karmái közé. Mind mélyebbre és mélyebbre süllyedt az anyagi hinár közé, az uzorás könyörtelennek mutatkozott és azzal fenyegetőzött, hogy erkölcsileg is tönkre teszi. Utolsó kísérletképpen egy szombat délután felkereste az uzorást lakásán. Harolius azonban hajthatatlannak mutatkozott. Az orvos elkeseredetten távozott. Az utcán celtalanul sétált fel és alá. Eközben látott egy idegen

embert az uzsoráshoz bemenni. Rövid idő múlva az ismeretlen újból kijött. Arcán kétségbeesés és levertség látott. Az orvos érdeklődve figyelte. Az idegen besurrant a gyártelepre. Nemsokára a gyártelep udvaráról jajkiáltás hallatszott. Erre az orvos szintén bement az udvarra, ahol az idegent pillantotta meg, aki széjjelzúzott tagokkal hevert a kövezeten. Mellette puska feküdt. Még eszméletnél volt és az orvosnak röviden elmondta az eseményeket, melyek mindenben egyeztek azzal, amit annakidején a rendőrség megállapított, kivéve azt, hogy lövést az uzsorásra nem tett, mert célzás közben erősen kihajolt az ablakon és — még mielőtt puskáját elsütötte volna — egyensúlyát veszítve, lezuhant. Az idegen az orvos karjai közt halt meg. Ezután az orvosnak saját szörnyű helyzete jutott eszébe. A véletlenkinálta kitünő alkalom őt — aki ilyen megoldásra soha, még álmában sem gondolt — cselekvésre ösztökélte. Felrohant a puskával a harmadik emeletre, onnan egy lövéssel leterítette az uzsorást, majd visszatért a halotthoz, mellé fektette a puskát és eltávozott. Arra számított, hogy a rendőrség az idegent fogja a gyilkosnak tartani és így az ő bűnösségére sohasem derül fény. A tények igazolták, hogy jól számított. A véletlen ilyen játékára a nyomozó rendőrség valóban nem gondolhatott.

Az orvos elmondta még, hogy a halál küszöbén lelkiismerete nem hagyta nyugodni s ezért akart magán a vallomással könnyíteni.

III. FEJEZET.

A BŰNÖSÖK VÉDEKEZÉSE